

KIBRIS CUMHURİYETİNİN DEVLETLER HUKUKU YÖNÜNDEN STATÜSÜ

Prof. Dr. Metin TAMKOÇ
Texas Tech Üniversitesi

Kıbrıs Cumhuriyetinin hukuki statüsü nedir sorununa, yasaların ruhuna değil de şekline itibar eden geleneksel ekol başka, siyasi sistem kavramına önem veren siyasi yazar ve düşünürler de başka türlü cevap verir. Geleneksel ekol, amme hukuku diye adlandırdığı bir hukuk dalının süje'lerinin, yani devlet ve devlete benzer hükmi şahısların anayasalarının muhtevası ve organlarının görev ve yetkilerinin öğrenilmesi ile "siyaset ilmi"nin daha iyi anlaşılıp bilineceği zımni kaziyesinden hareket eder. Bu ekol, devlet ve hükümeti yöneten kişilerin ne gibi emel ve amaçlara yöneldiklerini, siyasi kararlarının ne dereceye kadar siyasi sistemin amaçlarını tahakkuka yaradığını araştırarak yerde, yasalar ve devlet teşkilatının şekli ile ilgilenirler. Diğer bir deyimle, "Formel-legalist" diye adlandırabileceğim bu ekol, hukuk kaidelerinin ruhu olan siyasi sistemin nasıl işlediğini araştırarak yerde, yasaları tarif ve tefsir eder. Daha önemlisi, bu ekol, hukuk ve siyaseti birbirinden tamamen ayrı iki vakıya —phenomen— olarak ele alır. Siyasi ilmi, "devlet ilmi", onu da şekli anayasa ve yasa ilmi olarak gören yazar ve düşünürler'in donmuş, kalıplaşmış ideolojileri dışında siyasi ilmin gelişmesine yardım ettiklerini, o yönde canlılık gösterdiklerini söylemek oldukça güçtür. Bu noktada şunu söylemekle yetineyim: geniş anlamı ile hukuk, siyasi menfaatlerin, siyasi amaçlarla, siyasi kişiler tarafından değerlendirilmesinden başka bir şey değildir.

Siyasi ilim, bugün, sosyal ilimlerin diğer bölümleriyle işbirliği içinde yeni metotlarla yeni ufuklara yönelmiştir. Günün rağbet gören düşünüş tarzına göre, siyasi bir kişi, kuruluş ve ameliye'nin anlaşılması ve izahı için "siyasi sistem" kavramının kullanılması zorunludur. Çünkü, her bütün daha büyük bir bütün'ün parçası olmakla kalmayıp, diğer bütünlerle devamlı olarak karşılıklı ilişki ve etki içindedir. Örneğin, toplum içinde yaşamak üzere yaratılan ve bir bütün olan kişi, düşündüğü, geliştirdiği, ifade ettiği "değerleri" tahakkuk ettirmek için sosyal ve siyasi toplumlar içinde tesis edilen "siyasi araçlar"la siyasi faaliyet, yani menfaat çatışması içindedir. Bu çatışmanın amacı, "değerler"in azami derecede ve her

kişiyi aynı derecede mutlu ve mutsuz edercesine tahakkukudur. Bu amaç için tesis edilen en güçlü araç bugün için "milli devlet"dir. Bir devletin karar verici organlarının birbirleriyle ilişkilerinin ve "değerler" in dağıtımında kullanılan kanun gibi araçların ve usulün karakteristik vasıfları o devlet'in siyasi sistemini gösterir. Devletin siyasi sistemini, yani bütün'ün parçalarının birbirleriyle ilişkilerini, sistemin ne dereceye kadar kişilerin "değerleri"ni tahakkuk ettirdiğini araştırmak, hem daha ilginç ve hem de ilmi çalışma bakımından daha faydalıdır. Şurası da nisbi bir gerçektir ki, "milli devlet" uluslararası camia'nın bir parçasıdır.

Yine de, siyasi ilmin hakikatlerini arayanların önünde aşılması hemen hemen mümkün olmayan bir mania var: o da "müteamil düşünce" tarzı. "Geleneksel düşünce".

Eğitim kuruluşlarımız bize, cari kültürel ölçülere ve değerlere dayalı, hukuki normların desteklediği, sosyal ilişkilerin "ideal" prensiplerini öğretir. Diğer taraftan, siyasi tecrübelerimiz, bizi "ideal" ile "gerçekler" arasındaki uçurumda sallandırır durur. Eğitim kuruluşlarımız bize siyasi ilişkilerimizde barışçı yolların daima şiddete tercih edilmesi gerektiğini; haksız eylemden hak doğmadığını; kanunlarla yönetilen bir dünyanın kanunsuz bir dünyaya tercih edileceğini öğretir. Diğer taraftan siyasi tecrübelerimiz inanmaya sevk edildiğimiz "ideal" prensiplerle çelişmektedir; bu tecrübeler, insan ilişkilerinde "güç'den hak doğduğunu"; insan toplumlarının keyfi hükümdarlar tarafından yönetildiğini; ve uluslararası alanda kuvvet politikasının hakim güç olduğunu göstermektedir.

"İdeal" ile "gerçek" görünen arasındaki çelişki aslında müteamil düşünce, diğer tabiriyle, "kolayı seçen tembel düşünce"nin dahiyane bir icadı, zihni ürünüdür. Pek çoğumuz için müteamil düşünce tarzını kabullenmek daha kolaydır, çünkü bu düşünce tarzı "zihni ıstırapı" askariye indirir. Müteamil düşünce beş hissin tanımladığı ve tanımlayamadığı "şeyler"i, değer ve durumları ikiye bölüp onları en basit şekil ve halleri ile anlamaya ve anlatmaya yeltenir.

Müteamil düşünce'nin vakıaları ikileme eyilimine ve onun "değer yargıları"na birkaç örnek vereyim: bir şey haz veriyorsa ızdırap vermez, güzel değilse çirkindir, uzun değilse kısadır, iyi değilse kötüdür, meşru değilse gayri meşrudur, doğru değilse yanlışır, tatlı değilse acıdır, beyaz değilse siyahtır, dost değilse düşmandır. Dahası var. Müteamil düşünce amme hukuku ve özel hukuk, barışçı ve şiddetçi, iç politika ve dış politika, sivil yönetim ve askeri yönetim, demokrasi ve otokrasi, barış ve savaş, iç savaş ve uluslararası savaş gibi yüzlerce ve binlerce ikileme yapar.

Birbirinin tam zıddı veya aksi olan şeyler arasında, birbirinden farklı yüzlerce ve binlerce vakıa nasıl inkar edilebilir?

Hernekadar insan akılcı bir yaratık ise de, hisleri onun algılarını çok büyük ölçüde etkiler, bunlar da kararlarını ve davranışlarını etkiler. İnsanın duyguları ve özellikle baskı altında tutulan duyguları akılcılığına hakim olduğu zaman, onun kendisini "müteamil düşünce" tarzına teslim ettiği sonucuna varılır. İşte o zaman insan siyah ile beyaz arasındaki çeşitli renkleri ve gri sahayı göremez. İlginçtir. İnsan duyguları tarafından güdüldüğünde, kendisini "zayıf" hissettiği anlarda "ideal" norm ve değerlere göre, "güçlü" hissettiği zaman da "kuvvet" ölçüleri ile düşünmek zorunluluğunu duyar. Bu demektir ki, insan duygularının etkisi altında kaldığı ve netice itibarıyla "müteamil" olarak düşündüğü zaman artık "rasyonel" olamaz ve kendi amaçları ile "kabiliyeti" (gücü) arasında bir denge kuramaz. Diğer bir deyimle, "arzulanan" ile "mümkün olan", ve "elzem" olan arasında ayırım yapamaz. Bunun sonucu da hüsrana ve umutsuzluktur.

Vardığım bu netice "ispata muhtaç olmayan bir gerçek midir?" Bence değil! Bu ise çelişme değil midir? "Vakıaların bitişikliği ve devamlı olarak değişmesi teorisi"ne göre ortada bir tenakuz yok. Aslında, hislerimizle tanınan veya tanınamayan vakıaları topyekun, yüzdeyüz saf ve "statik" şekilde idrak etmemiz mümkün değildir. Bunun nedeni gayet aşikar: insan Tanrı değil. "Topyekun"luk kavramı bu yüzden bizatihi tenakuzdur. Topyekun dostluk, düşmanlık, sevgi, güzellik, soğuk, sıcak, barış, savaş vesaire, vesaire mümkün değildir. Bunun da nedeni vakıaların "devamlı oluş" halinde bulunmasıdır. Bu "devamlı oluş" hali bünyevi tenakuzun, iç çelişme ve çatışmanın neticesidir. Antuvan Lavoisier'in kuralını hatırlayalım: "madde ne yaratılır ve ne de tahrip edilebilir, o sadece bir şekilden öbür şekle geçer." Bence, ne başlangıç ve ne de sonuç vardır. Bunu, iki ucu sonsuzluk işareti ile birbirine değen, kesilmiş bir tam daire olarak gösterebilirim. İnsan ve akı, aynı zaman ve mekan içinde oluş ve bitiş halindedir.

Konuşmanın başlangıcını bu kadar uzatmamın nedeni, konuyu inceleyen kullanacağım ve kulağınıza belki de pek yabancı gelecek kavramları "sempati" ile karşılamanızı sağlamak. Bu kavramlar ilk bakışta bizatihi tenakuza sahip kavramlar. Aslında, bu kavramlar vakıaları daha sıhatli tavsif ve tarif edebilen kavramlardır. Diğer bir deyişle, siyasi felsefe, müteamil düşünce tarzının birbirine zıd addettiği iki uç'tan ne birinden ve ne de ötekisinden neş'et eder. (Bilmem kim söylemişti: ben ne sağcıyım ne solcu, insancıyım, insancı). Bu nedenle, hukuka aykırı hukuk, siyasi hukuk, gayri meşru meşruiyet, hukuk kaidesi yaratan gayri hukuki fiil, müstakar istikrarsızlık, uluslararası iç savaş, savaşçı barış, kavram, durum, veya usullerinden söz açabilirim.

Konuşmamın konusunu kısaca özetlersem belki ne demek istediğimi

anlatmış olacağım. 1. Müteamil düşünce'nin Devletler Hukuku diye adlandırıldığı aslında "Beşeri Hukuk" tabir edilmesi gereken hukuk dalında kullanılan "devlet" kavramı nisbi olarak yeteneksizdir. Nisbi, derim, çünkü, teklif edeceğim "devlet kavramı" siyasi hukukdan neş'et etmekle beraber, topyekun bir kavram değildir. 2. Demokrasi teorisi ve insan ve ulusların kendi mukadderatlarını bizzat tayin etmeleri prensibinin inkar ve ihlal edildiği hâllerde, örneğin, Kıbrıs'da, gayrimeşru devlet'den bahs edilebilir. 3. 1960'da tesis edilip 1964'e kadar devam eden Kıbrıs Cumhuriyeti "uluslararası devlet" olarak tanımlanmalıdır. 4. Siyasi iktidarı zor kullanmak suretiyle ele geçiren Kıbrıslı Rumlar "uluslararası devlet" in nisbi meşruiyetine son vermişler ve uluslararası iç savaş halinin başlamasına sebep olmuşlardır. 5. Yunanistan'ın 15 Temmuz 1974'de Kıbrıs'da giriştiği hükümet darbesi "gayri meşru" Kıbrıs devletinin vefat belgesini imzalamıştır. 6. Gayri meşru Kıbrıs Cumhuriyeti yerine yeni iki devlet kurulmuştur. 7. Özellikle kendi mukadderatlarını bizzat tayin etme hakkına sahip Kıbrıslı Türklerin kurdukları "devlet" in siyasi hukuk bakımından varlığı, onun, diğer devletler tarafından tanınmasına bağlı değildir. Onun varlığı amacına, yani Kıbrıs Türklerinin kişisel varlıklarının ve menfaatlerinin korunmasına bağlıdır.

İki müttefik devlet, Türkiye ve Yunanistan'ı harbin eşğine iten Kıbrıs ihtilafını ve özellikle Kıbrıs Cumhuriyetinin siyasi-hukuki statüsünü sorularla cevaplandırmaya çalışacağım.

1. Devlet Nedir?

Uluslararası sahnede İkinci Dünya Savaşından bu yana, devletlerin sayısı hemen hemen yüzde iki yüz artmış, 160 küsur devlet birbirleriyle ilişki kurmuştur. Bunlar arasında arazisi, bir şehir arazisinden aşırı olmayan, nüfusu ise orta boydaki bir şehir nüfusundan daha az olan devletlerle, nüfusu 900 milyon olan devletler de var. Yine bunlar arasında devlet olup olmadığı şüphe götürülen bir yığın "siyasi toplum" var. Bugün, Doğu Almanya ve Batı Almanya, Kuzey Kore ve Güney Kore iki ayrı devlet midir? Formaza'daki Milliyetçi Çin devlet midir? Latviya, Litvanya, Estonya, Kıbrıs Cumhuriyeti, Filistin Kurtuluş Cephesi devlet midir? 1961'de Katanga, 1967'de Biafra devlet miydi? Bangladeş ne zaman devlet oldu? Bu sorulara cevap vermek kolay değil. Her yerde hazır ve nazır olup vatandaşların hayatını doğum vesikalarından ölüm vesikalarına kadar süren devre içinde devamlı olarak kontrol altında bulunduran, vatandaşına çoğunlukla zulüm eden devlet'in özüne topyekun vukuf peydah etmek oldukça güçtür. Amme hayatında ve özel hayatta her daim mevcut olan bir "güç"ün pek bilinmemesi garip'tir. Belki de bu güçlük devletin her yerde ve her zaman hükmetmesindedir.

Siyasi ve sosyal teorilerin konuları içinde “devlet’in” aslıtabiisinden daha önemli bir konu yok gibidir. Üzerinde en fazla tartışılan konu yine “devlet”dir. Özellikle, “hükümrân devlet”le “hükümrân halk”ın karşılıklı ilişkileri nedir ve bu ilişkiler nasıl düzenlenmelidir sorunu her düşünürü ilgilendiren konudur.

Devlet’in, Devletler Hukuku’nun yegane veya birinci derecede süjesi olduğu kabul edilirse, her hukuk sisteminde olduğu gibi, Devletler Hukukunda da bu süjenin bir tarifi yapılmış olmalıdır. Ancak ondan sonradır ki, Devlet’in hak ve sorumluluklarından söz açılabilir. İlginçtir. Devletler Hukuku’nda “devlet”i tarif eden ne bir uluslararası anlaşma ve ne de bir örf adet kaidesi vardır. Hukukçular arasında devletin tarifi ve ne şekilde ve ne zaman tesis edildiği konusunda fikir birliği de yoktur. Hocamız, Seha Meray şöyle yazar:

Devletin herkes tarafından kabul edilen veya edilebilecek bir tarifini vermek güçtür. Şimdiye kadar bu konuda verilmiş olan tariflerin çokluğu ve çeşitliliği de müşterek bir mefhum üzerinde birleşilemediğini açıkça göstermektedir.

Soru: Devlet kavramı hukuki anlamda tarif edilmediğine göre, ona nasıl olup da hukuki şahsiyet ve hak ve vecibeler atf edebiliriz? Bu soruna, müteamil düşüncenin hukukçuları cevap vermeli.

Yazarlar, “devlet”i meydana getiren unsurları, ülke, halk, hükümet olarak sıralıyorlar. Fakat, bu unsurların “vasıflar”ı üzerinde hiç bir genel anlaşma yok. Bu arada, devletin devlete benzer topluluklardan farklı iki kıstası öne sürülüyor. 1. Egemenlik ve bağımsızlık; 2. Uluslararası ilişkileri bihakkın yürütebilmek. Yine de kıstasların vasıfları üzerinde genel anlaşma mevcut değil.

Tatbikat ve doktrinde de mevcut anlaşmazlıklar nedeniyle bir çok devlet tipleri müşahade edilmektedir. Örneğin, egemen yani tam-yetkili devletler, ve yarı-egemen veya yetkileri kısıtlı devletler. Yarı-egemen devletler arasında daimi tarafsız devlet, tabi devletler yer almakta. Adı geçen ikili ayırım subjektif yargıya dayandığından aslında geçersiz bir ayırımdır. Nisbi hakikat prensibine göre hiç bir devlet bir diğerine benzetilemez. Onların yegane müşterek vasfı, tesis edildikleri insan toplumu için bir araç olacak yerde, insanlara tahakküm eden “Tanrısal” bir varlık olduklarını iddia etmeleridir

2. Devletler Hukukunda neden yeni bir devlet kavramına ihtiyaç vardır?

Şimdiye kadar öne sürülen devlet kavramları devletin ne olduğunu izah edemiyor. Daha önemlisi, öne sürülen yeteneksiz kavramlar ve va-

tandaşların daha da baskı altında tutulması için elverişli bir vasıta olarak kullanılıyor. Kendisine “hükmi şahsiyet” atf edilen devlet, vatandaşların iradesi üstünde bir iradeye sahip kılınıp, insanların maddi ve manevi varlıklarını düzenleyen bir “gaye” haline getiriliyor. Dahası var. Devlet otoritesinin bilfiil yürütülmesi, devlet’in meşruiyeti için yeterli görülüyor. Devlet sözüm ona, amme iradesi gereğince, amme menfaatlerini geliştirip tahakkuk ettirmek görevini yüklenmekle beraber, “amme iradesi”nin ne olduğunu kimse bilemiyor. Siyasi demokrasi sistemi ile idare edilen ülkelerde bile kişi, bir obje, bir madde, bir rakkam haline tahvil edilip onun kişiliği bilgisayar kartı üzerinde deliklerle ifade ediliyor. Sonunda, kişi, devlet makinası içinde tek bir parça, toplumda da bir sosyal sigorta numarası olarak muamele görüyor.

Devlet’in hukuki yapısı, statüsü ve diğer hükmi şahıslar ile ilişkilerinin tetkiki önemli değil. Daha önemli olan, devletin neden ve ne maksatla kurulduğunun anlaşılması, onun siyasi sisteminin izah edilmesidir. Bu yapıldığında, devletin siyasi-hukuki bir varlık olarak kişi’nin kendi kendisini yönetmesi, ve kendi insani potansiyelinin tahakkuku için faydalı bir araç olduğu ortaya çıkarılmış olur.

Devlet’in temsil ettiği söylenen “toplum menfaatleri” toplumu teşkil eden kişilerin menfaatleriyle sınırlanmalıdır. Bunun nedeni gayet basit: bu dünyada kişi en büyük değere sahip kutsal bir varlıktır. Bu “değer” korunmadıkça, toplum menfaatleri hiç bir kıymet taşımaz. Devlet, kişilerin siyasi teşkilatlanması, ve bir ülkede, bir arada yaşama ve kendi kendilerini yönetme imkanlarını geliştirmeleri halinde meydana getirdikleri bir araçtır. Devlet’in ruhu “amaç”ında, yani kişinin kendi kendisini yönetme ve maddi ve manevi varlığını geliştirmesine yönelik hareketlerinde ortaya çıkar. Devlet, aile, kabile, milli veya birkaç milletten kurulu devlet şeklinde olabileceği gibi bütün insanıyet için kurulu bir araç şeklinde de olabilir. Devlet’in siyasi sistemi, fiiliyatta ideal demokrasi ile ideal otokrasi uçları arasında bir yerde bulunmakla beraber, dinamik bir varlık olması gereken devlet devamlı olarak gelişen ve daha iyiye giden bir sistemdir.

Devlet kavramını şöyle tarif edebilirim: Kişilerin özgür iradesiyle kurulan, kendi kendilerini yöneten bir veya birkaç ulus’dan oluşan ve kişilerin insani potansiyellerini tahakkuk ettirmek siyasi amacı ile yükümlü siyasi bir araçtır. Bu araç diğer ülkelerdeki kişilerin kendi kendilerini bizzat yönetmeleri ve varlıklarını tahakkuk ettirmeleri prensibine riayet eder.

3. Gayri-meşru devlet düşünülebilir mi?

Müteamil düşünce tarzı devleti bir hukuk düzeni olarak gördüğün-

den, "gayri meşru" devlet fikrini tam tenakuz olarak red eder. Bu, siyasi hayat vakıalarına uymayan bir tutumdur. Uluslararası sahnede bir çok gayri meşru devlet meşru devlet olarak itibar görmektedir. Bunun birinci nedeni, gayri-meşru devletin çok fazla "güçlü" olmasıdır.

Her devlet hem dahili ve hem de harici siyaset bakımından meşru olmalı ve meşruiyetini yüksek derecede temadi ettirmelidir. Bu noktada, topyekun meşruiyet'den bahs edilemez. Daha evvel de işaret ettiğim gibi, egemenlik, bağımsızlık, özgürlük, güç, meşruiyet veya güzellik gibi vakıaların hepten mevcut olabilecekleri tezi kendi kendisiyle tenakuz içindedir.

Herhangi bir siyasi rejimi, bir ucu topyekun meşruiyet ve diğer ucu gayri meşruiyet olan bir hat üzerinde, uçlara ulaşmaksızın meşruiyeti devamlı olarak değişen bir siyasi rejim olarak düşünmek akla daha yakın bir düşünüş tarzıdır. Böyle bir hattın orta noktası meşru-gayri meşruiyet veya gayri meşru-meşruiyet olarak vasıflandırılabilir. Örneğin, bir hükümet darbesi veya bir ihtilal ile işbaşına gelen askeri cunta böyle bir noktadadır. Zaman geçtikçe yeni rejim meşruiyetini ya gittikçe artırır veya yitirir. Şu nisbi hakikati tekrarlamak gerek: ihtilal hareketi başarı kazanıncaya kadar gayri meşrudur, başarı kazanınca zaman itibarıyla geriye doğru meşruiyeti yasalarla teyid edilir.

Devlet, dahili ve harici görevlerini yerine getirdiği nisbette dahili ve uluslararası meşruiyet kazanır. Devlet kişinin menfaatlerini sağladığı derecede meşrudur. Devletin dahili meşruiyeti, vatandaşların isteklerine verdiği müsbet cevapla düz orantılıdır. Vatandaşların arzuları ile bu arzuların tatmin edilmesi arasındaki mesafe ne kadar fazla ise devletin gayri meşruiyeti o kadar fazladır.

Devlet'in dahili ve harici işlerini bir birinden ayırmak kabil olmadığı gibi, devleti dahili ve harici meşruiyeti devamlı olarak bir birini etkiler. Uluslararası sistemdeki devletler tarafından hakları teslim edilse, mevcudiyeti toleransla karşılanırsa bile, diğer milli toplumlar vatandaşların haklarını çiğneyen bir devlet, uluslararası gayri meşru bir devlet olarak vasıflandırılmalıdır. Örneğin, Türkiye'nin komşuları arasında bir çok gayri-meşru devlet vardır.

4. Çeşitli milli gruplardan oluşan ve gayrimişru sömürgeci devlete karşı ulusal kurtuluş savaşına girişen müstemleketlerin siyasi rejimini tespit etme neden "çoğunluk kaidesi" prensibi tatbik edilemez?

İdeal siyasi demokrasinin ana prensiplerinden biri olan "çoğunluk kaidesi" ancak aynı milletten veya muhtelif milli gruplardan oluşan birlik ve beraberlik ruhuna erişmiş toplumlarda işleyebilecek bir prensiptir.

Muhtelif milli gruplara bölünmüş ve beraber yaşamak zorunluluğunda olan toplumların siyasi sisteminin kurulup yürütülmesinde ancak ve ancak "ittifakla karar vermek" prensibinin tatbiki ile veya verilen kararlara toplumun belli başlı gruplarının katılmasıyla (concurrent majority) olur. Böyle bir toplumda "çoğunluk kararı" prensibinin tatbiki, "çoğunluk istibdadı" doğurur ki bu da demokrasi idealinin red edilmesi demektir.

Kıbrıs'da durum nedir? Kıbrıs'da bir Kıbrıs milleti oluşmamıştır. Orada, dini ve milli menfaatleri bakımından birbirinden farklı biri Türk öbürü de Rum camiası mevcuttur. Ekseriyet kararı prensibi gereğince, sayıya daha fazla olan Rum toplumunun kendi mukadderatını tayin hakkı tanınmış olsa, bu, aynı hakkın Türk toplumundan alınmış olması demektir. Kıbrıslı Türkler neden, İngiliz müstemlekeciligi yerine Rum müstemlekecilğine razı olsunlar?

Saniyen, Türk toplumu neden "azınlık" olarak işlem görsün? Çoğunluk ve azınlık ancak milli duyguları, arzu ve amaçları bir olan bir toplumda ve de demokrasiye benzeyen bir siyasi rejimde tatbiki kabil kavramlardır. Böyle bir sistemde, çoğunluk ve azınlık donmuş bloklar halinde olmayıp, halli gereken davaların cinsine ve mahiyetine göre değişik vatandaş gruplarından teşekkül eder. Kıbrıs'daki Türk toplumu "azınlık" olmayıp, başlı başına ayrı bir topluluktur. Bu topluluk kendi mukadderatlarını bizzat kendisinin tayin edebileceği bir topluluktur.

Şunu da ilave etmek gerekir ki, aslında Kıbrıs'ta yaşayan Türk ve Rum toplulukları Türkiye Cumhuriyeti ve Yunanistan halklarının bölünmez birer parçasıdır. Onlar, tarihi vakıalar ve uluslararası politika nedenleri ile uzun müddet Büyük Britanya idaresine tabi olmuşlardır. Bu çağda, orada kurulacak siyasi sistemin nitelikleri bu iki devletin anlaşmaya varmalarıyla kabildir.

5. Kıbrıs Cumhuriyeti neden uluslararası bir devletti?

Gerek Rumların, gerekse Türklerin idaresinde tek bir millete istinad eden devlet fikri her iki toplum için de kabule şayan olmadığından, kurulacak bir siyasi rejime her iki toplumun eşit şart ve haklarla iştirak etmesini ve Kıbrıs'ın geleceği ile doğrudan doğruya ilgili İngiltere, Türkiye ve Yunanistan'ın himaye ve garantisini öngören bir devlet kurmaktan başka çare mevcut değildi. Bu, modern çağın şartlarına ve tarafların menfaatlerine en uygun bir "uluslararası devlet" tipi ortaya koyacaktı.

Nitekim, uluslararası Kıbrıs devlet gemisi Ankara ve Atina'da düşünülmüş, Zürih'de planlanmış ve Londra'da, üstün siyasi liyakat ve becerikliliğini ispat eden, Türk, Rum ve İngiliz siyasi mühendisleri tarafından inşaa edilmişti. Kıbrıs devlet gemisinin dahili sistemi fonksiyonel

federasyon esasına göre düzenlenmiş, Türk ve Rum kaptan ve mürettebatına eşit haklar tanınmış ve Kıbrıs'taki Türk ve Rum toplumlarının müşterek malı olarak tescil edilmiştir. Geminin planları çok taraflı anlaşmalara ve bu anlaşmalar gereğince hazırlanan anayasa şeklinde Türk ve Rum toplum liderleri ve üç hamî devlet liderleri tarafından imzalanmış ve Kıbrıs devlet gemisi 1960 da Akdeniz'de suya indirilmiştir.

Kıbrıslıların refah ve menfaatleriyle doğrudan doğruya ilgili üç müttefik devlet tarafından uluslararası anlaşmalarla amaçları kararlaştırılan Kıbrıs Cumhuriyeti "yetkileri sınırlanmış uluslararası bir devlet" olarak kurulmuştur. Bu tip devlet, tabi ve himaye altında olan devlet tiplerinden farklı bir statüye sahiptir. Bu devletin amaçları ve bunları tahakkuk ettirecek siyasi sistemi Zürih'de varılan Kıbrıs Cumhuriyeti'nin Ana Bünyesi Andlaşmasında kararlaştırılmıştır. İngiltere ve Kıbrıs arasında varılan andlaşma gereğince İngiltere adada üsler bulundurma hakkını elde etmiştir. Kıbrıs Anayasası, her iki tarafın rızası olmadan değiştirilemeyecek bir siyasi sistem tesis etmiş ve hemen hemen her konuda her iki topluma eşit haklar tanımıştır. Dört ilgili devlet arasında varılan Garanti Andlaşması Kıbrıs'ta kurulan siyasi rejimi muhafaza etmek için üç hamî devlete, askeri güç kullanma da dahil, geniş yetkiler vermiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti ile Yunanistan ve Türkiye arasında imzalanan İttifak Andlaşması, yine aynı maksatla, adada, Türk ve Yunan askeri birliklerinin yerleştirilmesini sağlamıştır.

Uluslararası Kıbrıs Cumhuriyeti'nin oluşunun yegane maksadı, yani Türk ve Rum toplumlarının teker teker ve müşterek ihtiyaçlarına cevap vermek ve Kıbrıslıların insan olarak potansiyellerine ulaşmaları imkanlarını hazırlamak, amacı devletin ruhu olarak uluslararası anlaşmalara işlenmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti, nevi şahsına mahsus bir siyasi araç olarak hizmete konmuştur.

6. Uluslararası Kıbrıs Cumhuriyeti meşruiyetini neden kaybetmiştir?

Kıbrıs halkının kendi mukadderatını bizzat tayin etmesi hakkını, adayı Yunanistan'a ilhak amacıyla öne sürüp müdafaa eden Yunanistan, Kıbrıs Cumhuriyeti kurulduktan sonra bu emelinden vaz geçmediğini Kıbrıs siyasi rejimini sabote edecek hareket ve tekliflerle ortaya çıkmakla göstermiştir.

Yunanistan'ın ve onun siyasetine alan olan Kıbrıslı Rum liderlerin Aralık 1963 de başlattıkları şiddet ve yıldırma hareketleriyle ada'da yönetime el koydular. Kıbrıslı Türklerin uluslararası anlaşmalarla garanti altına alınan Anayasa hakları fesh edildi, Türkler kıyama uğratıldı, eli-

mine edilemeyenler, dayanma bölgelerinde meşru müdafaa haline itildi ve Kıbrıs'da böylece bir iç savaş başlatıldı.

Aralık 1963'den bu yana uluslararası Kıbrıs Cumhuriyeti Yunanistan'ın kukla devleti haline getirildi. Kıbrıslı Türklerin belli başlı insan haklarının ve kendi mukadderatını bizzat kendilerinin tayin etmesi hakkının ayaklar altına alınması, uluslararası andlaşmalarla ve onlara istinad eden Anayasayla kurulan hukuki düzenin baştan sona kadar zor kullanılarak ihlali, ve iktidarı ele geçirenlerin Yunanistan'ın kuklaları olarak Türk toplumuna karşı katliama girişmeleri nedeniyle Aralık 1963 tarihine kadar mevcut olan Kıbrıs Cumhuriyeti o tarihten itibaren gayri meşru bir devlet şeklini aldı.

İlginçtir. Türkiye Cumhuriyetinden başka hiç bir devlet Kıbrıs'ta olan bitene kulak asmamıştır. Sözüm ona, Birleşmiş Milletler anayasası, İnsan Hakları Andlaşmaları ve diğer uluslararası andlaşmalar ve Devletler Hukuku genel prensiplerine sadakat ifade eden devletler, Kıbrıs'da Türk toplumuna karşı girişilen silahlı saldırıyı takbih etmek ve onu müşterek güvenlik tedbirleriyle bastırmak eğilimini göstermemiştir. Bir ke-re daha, uluslararası siyasetin "güç hak yaratır" prensibi müeyyidesiz kalmıştır.

Kıbrıs Türk toplumuna karşı son darbe hareketine 15 Temmuz 1974'de girişilmiş ve Yunanistan'ı yöneten askeri cunta, her istenilene yap-mak temayülünü gösteren Kıbrıs kukla rejimini devirmeye teşebbüs etmiş ve fakat acemice yürütülen bu darbe hareketi aslında "kukla devlet" in canına mal olmuştur. Diğer bir deyimle, darbe hareketi farkında olmadan can çekişmekte olan kukla'nın beynini parçalamıştır.

Aralık 1963'den 15 Temmuz 1974'e kadar Kıbrıs fiilen ikiye ayrılmıştı. Son darbe teşebbüsünün başarı kazanması halinde adanın Yunanistan'a ilhakının kaçınılmaz bir vakıa olacağını sezen Türkiye Cumhuriyeti du-ruma müdahale ederek "olup bitti" ihtimalini önlemiştir.

7. Kıbrıs'da neden uluslararası iç savaş vardır?

Uluslararası ilişkiler ve Devletler Hukuku literatürü hızlı gelişen ve devamlı olarak değişen siyasi olayları tahlil edip izah etmekten uzaktır. Bunun birinci nedeni de, genellikle, yazar ve düşünürlerin müteamil düşüncenin donmuş kalıplarından dışarı çıkamamalarıdır. Öteden beri, müteamil düşünce iç savaş ve uluslararası savaş ayırımı yapar ve 1945'den bu yana Yunanistan, Cezayir, Macaristan, Lübnan, Vietnam, Kongo, Filistin, Angola, Yemen, El Salvador, Küba ve onlar gibi vuku bulan yüzlerce siyasi-askeri çatışma ve ihtilafların rasyonel izahını sağlayamamaktadır. 1945'den bu yana vaki siyasi-askeri çatışmaların hemen hemen hepsi

uluslararası iç savaş olarak vasıflandırılabilir. Bu çatışmaların sebepleri ve savaşçıları hem içerde ve hem de dışardadır. Bunlar, iç ve uluslararası savaşların karakteristik vasıflarını havi ve her ikisinin sentezi olan savaşlardır. 1946'dan 1975'e kadar devam eden Vietnam Savaşı ve 1948'den bu yana devam edegelen Arap-İsrail savaşları uluslararası iç savaş'ın bariz örnekleridir.

Dış ülkeler tarafından "nüfuz edilmiş" bir ülke ve toplum olan Kıbrıs'da kurulan ve hakimiyeti ve bağımsızlığı kısıtlı olan uluslararası devletin en önemli amacı, daha evvel de işaret ettiğim gibi, Türk ve Rum toplumlarının tek ve müşterek menfaatlerini korumaktır. Garantör devletler, yani İngiltere, Türkiye ve Yunanistan, statükoyu bozmaya yeltenecek herhangi bir harekete, müştereken ve bu mümkün olmadığı halde, teker teker müdahale etmek görevini yüklenmişlerdi. Yunanistan tarafından kışkırtılıp yürütülen ve Türk toplumunun haklarını çiğneyip, devlet yönetimini ele geçirmek gayesini güden şiddet hareketleri iç savaş'a dönüşmüş ve bu savaş da Yunanistan'ın kendi birliklerini kullanması, daha sonra hükümet darbesi hareketi Türkiye'nin müdahalesini gerektirmiştir.

Temmuz ve Ağustos 1974'de Türkiye'nin giriştiği kısıtlı amaçlı askeri hareket, devletlerarası tatbikatta sık sık görülen, ve andlaşmaların verdiği selahiyetlere dayanan harekettir; bu hareket Kıbrıslı Türklerin meşru müdafaasını sağlamıştır; ve Birleşmiş Milletler Anayasası ve Devletler Hukuku prensip ve kurallarına uygun bir harekettir. Kısıtlı askeri hareketin birinci amacı, Türk toplumunun yaşama hakkını korumak, ikinci amacı ise Türk toplumunun kendi mukadderatını bizzat tayin etmesine yardım etmektir.

Kısıtlı askeri harekate karşı çıkan Yunanistan ve Kıbrıslı Rum liderler ve yazarlar, Birleşmiş Milletler Anayasasının genellikle uluslararası savaş yasakladığını, özellikle 2 nci Maddenin 4 ncü paragrafının "Teşkilat üyelerinin, uluslararası ilişkilerinde gerek herhangi bir devletin toprak bütünlüğüne veya siyasi bağımsızlığına karşı, gerekse Birleşmiş Milletler amaçları ile telif edilmeyecek herhangi bir surette, tehdide veya kuvvet kullanmasına başvurmadan kaçınmaları" gerektiğini öne sürmektedirler. Buna verilecek cevap gayet açık ve basittir.

Tehdide ve kuvvet kullanmasına başvurmak yasaklanmış ise;

1. Bu Birleşmiş Milletler müşterek güvenlik sisteminin kurulmasından sonra işleyebilecek bir hükümdür - başlı başına ahlaki bir kaziye değildir.
2. Bu, meşru müdafaa hallerinde ve müşterek güvenlik hareketlerinde tatbik edilemeyecek bir kuraldır;

3. Bu, "saldırı" kavramının hukuken tarif edilememesi yüzünden tatbiki gayri kabil bir yasaktır;
4. Bu, ancak uluslararası ilişkiler için mevzubahistir; ve
5. Bu, uluslararası iç savaş halini nazarı itibare almadan düşünülmüş bir yasaklamadır.

Uluslararası tatbikat, ideal bir sistem kurmayı amaçlayan Birleşmiş Milletler Anayasasını ve özellikle "savaş"ı men ettiği iddia edilen hükümlerini işlemez hale getirmiştir. Daha açıkçası, Anayasanın 2 nci Maddesinin 4 üncü fıkrası "ölü doğmuştur". Birleşmiş Milletlerin kurulmasından çok kısa bir müddet geçmeden bu paragraf tek taraflı olarak, özellikle büyük devletler tarafından sık sık ihlal edilmiş, bu ihlal hareketleri söz gelişi takbihle karşılanmış, aslında saldırgan devletler saldırılarının meyvalarını toplamışlar ve böylece gayri hukuki fiiller hak yaratmışlar.

Aslına bakarsanız, Birleşmiş Milletler Anayasasının siyah mürekkeple belirttiği ve ideal bir dünya düzenini amaçlayan kuralları ile dünya siyasetinin kırmızı mürekkeple çizilen realiteleri arasında ilginç bir gri saha meydana gelmiştir. Bu sahada devletlerin oynadığı oyunun adı "savaşçı barış veya barışçı savaş"dır. Bu oyunun kurbanları da masum insanlardır.

Özgür yaşamak, isteklerini serbestçe dile getirmek, herkesin isteklerine eşit değer atfetmek, siyasi sistemini kendisine hizmet edecek şekil ve şartlarla kurmak insanın vaz geçemeyeceği, devredemeyeceği haktır. Kıbrıs'taki Türk toplumu bu hakka sahiptir. Bu hak, bütün yasa ve anayasalardan üstündür ve bu hakkı tanımayan siyasi rejim mutlak butlan ile batıldır.

Türkiye'nin Kıbrıs Türk topluluğunun yardımına koşması, kişilerin özgürlük içinde kendi siyasi sistemlerini kurmasına hizmet ettiğinden ve dolayısıyla dünyada kişilerin kendi mukadderatlarını bizzat tayin etme haklarını teyid ettiğinden takdirle karşılanacak bir harekettir.

Türkiye'nin kısıtlı askeri müdahalesi, Kıbrıs'ın Yunanistan'a ilhakını önlemiştir; mevcut uluslararası anlaşmalar yönünden gayri meşru olan Kıbrıs Cumhuriyetine son vermiştir; Kıbrıs uluslararası iç savaşında, ne savaş ve ne de barış olmayan bir mütareke durumu yaratmıştır; böylece, Kıbrıs Türklerini Demokles'in kılıcı altından kurtarmış, onları bir araya toplayıp yeni bir siyasi sistem kurmaları imkanlarını hazırlamıştır.

Sonuç

Kıbrıs davasıyla doğrudan doğruya ilgili Türkiye, Yunanistan ve Kıbrıslı Türk ve Rum toplumlar yönünden bakıldığında, Kıbrıs'da Aralık

1963'den bu yana üç devlet mevcuttur. Bunlardan birincisi, milletten mahrum, arazisi belirsiz, hükümeti sahte, egemenlik ve bağımsızlığı yoksun, gayrimeşru Kıbrıs Cumhuriyetidir. Bu, fiilen gayrimeşru bir devlet olmakla beraber, Yunanistan ve Kıbrıslı Rumlar, onu, Kıbrıs halkını temsil eden meşru bir devlet olarak tanımakta. Birleşmiş Milletler ve onun gibi diğer uluslararası teşekküller, Kıbrıs Cumhuriyetinin iç işlerine karışmamak prensibi altında gayrimeşru devletin temsilcilerine itibar etmekte. Diğer bir çok devlet de milli çıkarları dolayısıyla gayri meşru Kıbrıs Cumhuriyetiyle ilişkilerini devam ettirmekte. Bu hayretle karşılanmamalıdır. Uluslararası sahne, meşru oldukları iddia edilen bir yığın gayrimeşru devletle doludur. Bunların çoğu, hükümet darbesi, ihtilal veya saldırganlık gibi hukuk kaidesi yaratan gayri hukuki usullerle iş başına gelen devletlerdir.

Kıbrıs'da ikinci devlet, Yunanistan ve Rumların tanımak istemediği fakat Kıbrıs'ın dörtte üçüne sahip Rumlar üzerinde fiilen hüküm süren Kıbrıs Rum Devletidir. Bu aslında, yalancı Kıbrıs Cumhuriyeti kisvesi altında faaliyet gösteren devlettir.

Kıbrıs'da üçüncü devlet, kendi mukadderatlarını bizzat tayin etmek için 1963'den beri savaştan Türk toplumunun nihayet Kasım 1983'de kurduğu Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetidir. Bu devlet Devletler Hukuku yazar ve düşünürlerinin topluca öne sürdükleri "devlet" olma ön şartlarını ve kıstaslarına malik bir devlet. Dahası var. Bu devlet meşruiyetini amacında buluyor. O amaç da Türk toplumu içinde her bir kişinin insan olarak yaşaması, kendi kendini idrak etmesi ve özgür olması. Devlet için bundan sağlam meşruiyet temeli olamaz. Varsın, müteamil düşünce bunu idrak etmesin!

Kıbrıs Türk Devleti, Rumların, Kıbrıs Cumhuriyetini Yunanistan'a ilhak amacıyla devlet idaresini zor ve şiddet hareketleriyle ele geçirmek teşebbüsünün başladığı Aralık 1963 de doğmuş ve Kasım 1983'e kadar, günün şartları gereğince idari ve siyasi sistemi bakımından değişikliklere uğramıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin mevcudiyeti diğer devletlerce tanınmasına bağlı değildir. Devletler Hukuku'nun (Beşeri Hukuk'un) **Par In Parem Non Habet Imperium** (Bir egemen devletin diğer bir egemen devlet üzerinde egemenlik kuramayacağı) prensibine göre Egemen Kıbrıs Türklerinin kurdukları Egemen Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti meşru bir devlet olarak uluslararası yerini almış bulunmaktadır.